

KLINIK TERMINOLOGIYADA TERMIN ELEMENTLARNING AHAMIYATI

Aslanova Madina, 111-guruh, Tibbiy pedagogika va davolash ishi
fakulteti

Ilmiy rahbar: Akbarxodjayeva F.A.
ToshPTI, O'zbek tili va adabiyoti kafedrası

Mavzuning dolzarbligi. Ma'lumki, atamalar kundalik nutqda ishlatilmaydi, balki professional muloqotning muhim vositasi bo'lib xizmat qiladi. Shartlarni tushunish uchun mutaxassislar ularga yagona shakl va qat'iy ilmiy ta'rif berishlari kerak. Atamaning asosiy vazifasi ilmiy tushunchani bir ma'noda aniq ifodalab berishdan iborat. Bo'lajak shifokorni terminologik jihatdan tayyorlash undan faqatgina atamalarni tushunishgina emas, balki ularni o'zlashtirib amalda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirishni ham talab qiladi. Tibbiyot bilim yurtida o'qish davomida bo'lajak shifokor turli mediko-biologik va klinik fanlarga oid atamalarga duch keladi. Bu esa unga kasbining ilmiy tilini egallashga yordam beradi.

Mavzuning maqsadi. Klinik terminologiyani o'zlashtirishda asosiy rolni, odatda, "termin elementlari" deb nomlanadigan yunon-lotin termin hosil qiluvchi elementlar o'ynaydi. Yunon- lotin terminologiyasi tizimini o'zlashtirishda asosiy tibbiy klinik terminologiyani tushunishning o'ziga xos terminologik kalitidir. Termin elementlari, atama tarkibida asosiy o'rin egallaydi. Biz ularni quyidagilarga ajratishimiz mumkin:

<i>Prefikslar</i>	<i>O'zak atama elementlari</i>	<i>So'z oxirida qo'llanuvchi atama element</i>
<i>peri-</i>	card-	-itis
---	nephr-	-algia
<i>hyper-</i>	thyre-	-osis

Bitta yakuniy element yordamida xuddi shu modelga binoan bir xil turdagi atamalarning uzun zanjirlari hosil bo'ladi. Masalan, yunon tibbiyotining gastrorrhafiya (oshqozonga tikish) atamasi modeliga ko'ra, ko'plab nomlar -rrhaphia termin elementi bilan shakllangan: tenorrhafiya, hepatorrhaphia, colporrhaphia, enterorrhaphiya va boshqalar.

Klinik atamalarning bunday modellaridan ko'p asrlik foydalanish klinik atamaning eng keng tarqalgan modelidan barqaror foydalanishga olib keldi, unga ko'ra patologik holatni, operatsiya turi, kasallik, o'sma, tekshirish yoki davolash usuli va boshqalarni bildiruvchi yakuniy atama elementlarga to'qima, tana qismi, hujayrani bildiruvchi o'zak atama elementi qo'shiladi. Masalan, mastographia, laringoskopia, osteoarthritis, cholecystektomiya, phibroma, myelopathia, hemartrosis, trombopenia, nephropyelostomiya.

Ba'zi termin elementlar mustaqil atamalar sifatida ham ishlatilishi mumkin, masalan: phobia, spasmos, necroz, scleros va boshqalar.

Atama elementlarni qanchalik ko'p bilsak, tibbiyotga oid atamalarni tushunishimiz shunchalik osonlashadi. *Arteria* - atama elementdan 50 ga yaqin, *haema* va *aemia* atama elementdan esa 150 dan ortiq atama yasalgan.

Xulosa: Atama elementlarni tibbiyot universitetida o'qitishning asosiy maqsadi yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashdir. Maxsus terminologiyani o'zlashtirmasdan bu vazifani tasavvur qilib bo'lmaydi. Bo'lajak shifokorlarning terminologik tayyorgarligi nafaqat terminologiyani tushunishni, balki uni o'zlashtirishni ham o'z ichiga oladi. Shifokorning zamonaviy ilmiy tili turli xil biomedikal, anatomik va gistologik va klinik atamalarga juda boy.

Tibbiyotning barcha sohalari lotin tiliga va u orqali qadimgi yunon tiliga asoslangan. Atama

elementlarni o'zlashtirish talabalarga so'z boyligini kengaytirib tibbiyotga oid atamalarni bimalol tushunish imkonini beradi. Ularning ilmiy ko'nikmalarini oshiradi. Shifokorlar boshqa davlat shifokorlari bilan lotin tili va tibbiy terminologiya orqali bir-birlariga o'z fikr va mulohazalarini ifodalay oladilar.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Торган, Т. И., and Т. В. Байдина. "Немоторные симптомы болезни Паркинсона." Саратовский научно-медицинский журнал 8.2 (2012): 535-538.
2. Nazarova, Gulchexra. "Назарова ГУ ВОЗМОЖНОСТИ ЛУЧЕВОГО ИССЛЕДОВАНИЯ ТАЗОБЕДРЕННЫХ СУСТАВОВ У ДЕТЕЙ ПЕРВОГО ПОЛУГОДИЯ ЖИЗНИ." Архив исследований (2020): 6-6.
3. Чертков, Александр, Максим Евгеньевич Климов, and Марина Валентиновна Нестерова. "К вопросу о хирургическом лечении больных с вертебробазилярной недостаточностью при аномалии Киммерле." Хирургия позвоночника 1 (2005): 69-73.